

Column Joke Bakker over
Kracht van de Veenkoloniën
> Pagina 2

Overzicht van activiteiten
in de elf gemeenten
> Pagina 4

Een goede start voor
de volgende generatie
Veenkolonials > Pagina 3

“Inwoners die hulp nodig
hebben, weten ons
te vinden” > Pagina 7

LEERLINGEN VAN OBS DE ESHOEK MAKEN EEN EIGEN SCHIJF VAN VIJF

KANS VOOR DE VEENKOLONIËN: WAT IS DAT?

“ALS WE HET SCHOOLPLEIN14 WINNEN, IS ONS ULTIEME DOEL VOOR GEZOND SCOREN BEREIKT”

Spelers van FC Groningen die leerlingen van basisscholen helpen met gezond gedrag, dat is de insteek van het project Gezond Scoren. Het project wordt op 50 basisscholen in de Veenkoloniën uitgevoerd door stichting FC Groningen in de Maatschappij.

Volgens Mariska Raven-Damveld, leerkracht groep 8 van OBS de Eshoek in Annen, heeft het inzetten van bekende sporters een positieve invloed op de kinderen. De FC Groningenspelers zijn te zien in filmpjes die horen bij het lesmateriaal van Gezond Scoren. De school is daarnaast bezocht door danser Juvat Westendorp en door Sem Schilt (een bekende K1-vechter). Het bezoek inspireerde een van de leerlingen om zelf ook te gaan boksen.

In het project Gezond Scoren staan ieder jaar zes thema's centraal. Het thema bewegen is volgens Mariska het leukst. “Met het thema bewegen kun je het meest, het is makkelijker te verwerken in de lessen.” De andere thema's zijn ontbijten, groente & fruit, geluk, water drinken en slapen. Die bespreekt de leerkracht klassikaal en via het handboek. “Ik zie mezelf als begeleidend coach. Ik wil de kinderen aan het denken zetten. In een kringgesprek kwam naar voren dat één leerling nooit ontbijt. Dit bespreken we vervolgens met de hele klas.” Mariska probeert de thema's ook op andere manieren in haar lessen te verwerken. “Als de kinderen onrustig zijn, verwijs ik naar Gezond Scoren en gaan we even bewegen.” De kinderen zijn al vanaf het begin van het schooljaar druk bezig

met het filmpje dat gemaakt moet worden om deel te nemen aan de finale: de gezondheidsquiz. Zo schrijft groep 8 het script voor het filmpje. Al twee jaar op rij heeft De Eshoek mee mogen doen. Ze hebben zelfs een keer gewonnen, waardoor een mooie klimwand op het schoolplein staat waarvan alle leerlingen plezier hebben. De felbegeerde prijs van dit jaar, een Schoolplein14, is voor OBS De Eshoek meer dan welkom. Schoolplein14 stimuleert spelactiviteiten, door bijvoorbeeld een atletiekbaan of een speelveld op de grond aan te brengen. “We moeten zorgen dat we zo fanatiek mogelijk mee doen aan de gezondheidsquiz, zodat we winnen. Met tweehonderd leerlingen op één schoolplein kunnen we alle middelen goed gebruiken.” ♦

Een kans grijp je met beide handen aan. Dat is wat er gebeurt in het programma Kans voor de Veenkoloniën. De regio heeft een bijzondere kans om in acht jaar tijd (2015 – 2023) een collectieve, duurzame beweging op gang te brengen die een positieve impuls geeft aan de gezondheid van iedereen die woont, werkt en leeft in deze regio.

Dit doen we samen, door van de energie en krachten in het gebied gebruik te maken. Dat geldt voor de kracht van de inwoners, ondernemers, betrokken gemeenten, onderwijs en andere organisaties uit de regio. Het amendement van voormalig kamerlid Agnes Wolbert ligt ten grondslag aan Kans voor de Veenkoloniën, wat wordt uitgevoerd in 11 Veenkoloniale gemeenten: Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Westerwolde. Het programma maakt verschillende projecten mogelijk waarbij de 475.000 inwoners zoveel mogelijk worden betrokken. Niet alleen (positieve) gezondheid maar ook werkloosheid, armoede, laaggeletterdheid, (over)gewicht en gezonde leefstijl spelen een rol. Kans voor de Veenkoloniën wil een beweging in gang zetten die na 2023 doorgaat. Met visie, moed en een lange adem kunnen we samen duurzame resultaten behalen en de gezondheidsachterstand verkleinen.

OPINIE WILLEM FOORTHUIS

DE VEENKOLONIALE BESTUURDERS MOETEN HUN GESCHIEDENIS LEREN KENNEN

Pekelder Willem Foorthuis is Lector Duurzaam Coöperatief Ondernemen aan de Hanzehogeschool Groningen. Verschillende deelgebieden in de Veenkoloniën vragen een eigen aanpak. Anders werkt het niet. Die gedachte achter Kans voor de Veenkoloniën moet ook doordringen tot overheid, zorg, onderwijs en economie, zo bepleit hij in onderstaand commentaar.

Pekela: icoon van de achterstand. Armoede, ongeletterdheid, derde generatie werkloosheid, babysterfte, alcohol. Ik begrijp de negatieve aandacht, maar het bevalt me niets. Een complete samenleving wordt daarmee zwaar onrecht aangedaan. Toegegeven, het kost een beetje moeite, maar kijk nu eens écht naar dit gebied. > Pagina 2

Benieuwd naar wat we nog meer doen vanuit Kans voor de Veenkoloniën?

Bezoek dan ook onze website www.kvdk.nl, volg @kvdk2023 op Twitter, bekijk onze Facebook-pagina: [Kans voor de Veenkoloniën](https://www.facebook.com/KansvoordeVeenkoloniën) of mail naar info@kvdk.nl ♦

> Vervolg **Opinie Willem Foorthuis**

Wat een boeiend verhaal ontrolt zich daar, in Pekela. Niets icoon van de achterstand. Nee, kraamkamer van het moderne Nederland! Het wordt tijd dat beleidsmakers en bestuurders hun eigen gebied leren kennen.

Want langs de boorden van de Pekel Aa is ruim vierhonderd jaar geleden misschien wel de mooiste Veenkolonie in Nederland ontstaan: vanaf het prille begin een bloeiende nederzetting vol ondernemingsgeest en dynamiek. De veenontginning was een modern en

kosten intensief exploitatiesysteem, gebaseerd op ongekende waterbeheersingstechnieken. Het beroemde ‘Turftractaat’ van professor Martinus Schoockius (1654) ging de hele Europese academische wereld door.

We zien rond de eeuwwisseling van de negentiende naar de twintigste eeuw een indrukwekkende industriële samenleving in de Veenkoloniën. De veenkoloniale nederzetting langs de Pekel Aa is op haar hoogtepunt. Samen met Veendam en Hoogezand-Sappemeer (de Oude Groninger Veenkoloniën) vormt Pekela de wieg van de Nederlandse industrie en dus van onze moderne economie. Hier, in de kartonnage, in de steenbakkerijen en op de scheepswerven rond de Veenkoloniale vloot, ontstond het industriële systeem met fabrieken, toeleveranciers, een ultramoderne infrastructuur voor verkeer en transport. Hier ook werkte de losse en bewust individuele arbeider. Men handelde met gebieden over de hele wereld. De treinkaartjes uit Pekela en Hoogezand-Sappemeer vond je terug op alle continenten. Of de eerste vernuftig vormgegeven gezinsverpakkingen voor koffie en thee, in een periode dat in Nederland alles nog in vaatjes

in de winkels stond. Het begin van Dutch Design. Ook vandaag nog heeft bijna elk dorp hier zijn multinational vanwege de handel in kartonnage, vetten en eiwitten, zout en fijnzand. Dat laatste wordt trouwens tot in Saoedi Arabië verkocht. Echt waar.

Maar anders dan alle generaties voor ons, die hun waardevolle grondstoffen en energie in hun eigen omgeving verwerkten, geven wij vandaag alles gratis weg. Nu zijn we pas een echte kolonie: een wingewest. Gas, olie, het meest zuivere zout ter wereld, het meest fijne kristallijne zandzout, zetmeel en de kennis opgebouwd in eeuwen – Anderen verwerken ze en verdienen eraan. Waarom zien bestuurders, beleidsmakers en ambtenaren dit niet? Hebben zij geen kennis van de traditie of gevoel voor de geschiedenis? Nee, zo lijkt het. Men laat rapporten schrijven, over de sociaal-economische achterstand. Begrijp me goed, natuurlijk kloppen ze, en is het goed dat ze er zijn. Maar neem eens de moeite tot sociografische duiding. Pekela, Hoogezand-Sappemeer, Veendam, delen van Emmen, Stadskanaal en Hoogeveen kennen een grootstedelijke problematiek analoog aan Delft Noord of wijken in Gouda of Rotterdam. Verwar dit niet met wat je ziet in specifieke deelgebieden zoals Boven Pekela, delen van Zuidoost-Drenthe of de venen van Hoogeveen. Hier heb je te maken met een typisch rurale problematiek nadat er stedelijke

paupers waren geplaatst in een Veenhuizen-variant.

De verschillende deelgebieden vragen een eigen aanpak, door bewoners en eigen ondernemers zelf getrokken, meerjarig met volle steun van betrokken partijen zoals het onderwijs – jongeren - en onderzoek. Het programma Kans voor de Veenkoloniën past hierin, in maatwerk en de juiste culturele setting met respect voor geschiedenis en tradities.

De professionals uit zorg, onderwijs, economie, de ontwerpers en architecten – zij werken met de beste bedoeling aan iets dat men denkt te zien. Men werkt vanuit het eigen sectorale spectrum, het ene expertteam na en naast het andere. Wanneer gaan deze experts nu eens over tot het bouwen van een integraal programma met heldere doelen als het creëren van duizend banen, het opzetten van tweehonderd start ups, het mobiliseren van duizenden studenten vanuit Groningen op deze Veenkoloniale regio, het actief ondersteunen van industriële innovaties zoals in de hennepindustrie in de Pekela's, het initiëren van EU-programma's en mobiliseren van de braindrainers? Dat is denk ik wat we nodig hebben; nieuwe stappen naar innovatieve netwerken en technieken, zoals we dat al vierhonderd jaar lang doen in de Veenkoloniën. ♦

DE SPINBARG VOL HISTORISCHE VOLKSVERHALEN LIGT VOOR HET KAPITEINSHUIS IN PEKELA

© foto: Productiehuis

DE “KRACHT VAN DE VEENKOLONIËN”: BEWONERS ZIJN MEDE-OPDRACHTGEVER

Joke Bakker uit Emmerhout is voorzitter van de Bewonersraad van Kans voor de Veenkoloniën. Als vertegenwoordiger van de inwoners van het gebied werd ze in november 2015 gevraagd om lid te worden van de Stuurgroep “Kans voor de Veenkoloniën”. Het was een goede manier om haar woonplaats, haar ‘roots’ (Wanneperveen in Overijssel) en haar werkervaring in onderwijs en jeugd- en jongerenwerk te combineren. Inmiddels heeft ze via de inzet van ervaringsdeskundigen veel bewonersinitiatieven betrokken bij “Kracht van de Veenkoloniën”. In onderstaande column geeft ze haar visie.

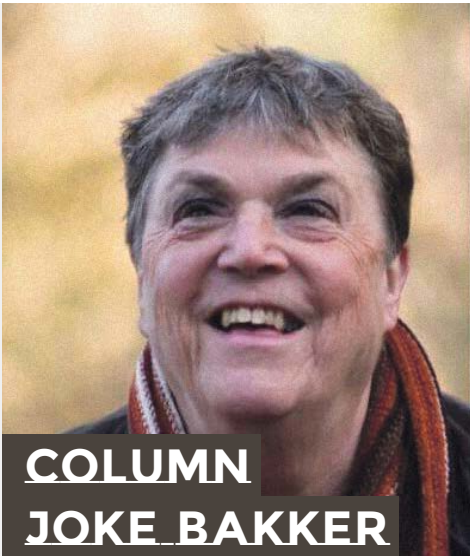
Wat kan je op touw zetten MET de mensen in het gebied zelf? Alleen via de route van de mensen zelf is er enig kans van slagen. Aansluiten bij wat

er al is in de Veenkoloniën. En dat is veel, want de inwoners van de Veenkoloniën in Groningen en Drenthe zijn zeer initiatiefrijk. Het is daarom belangrijk hen medeopdrachtgever te laten zijn van het programma, zodat zij optimaal kunnen profiteren van de kansen die er liggen. Ons programma van de werkgroep van bewoners heet dan ook niet voor niets “Kracht van de Veenkoloniën”. Met de nadruk op KRACHT en op VAN. Het ziet er naar uit dat dit ook wordt overgenomen door de Stuurgroep van het eerste uur.

De Bewonersraad ondersteunt daar waar nodig de bewonersinitiatieven van mensen die graag willen werken aan eigen regie en eigenaarschap. Hun eigen mogelijkheden komen zo nog beter uit de verf. Op die manier werken we samen met de buurt- en wijkgenoten aan wat wij noemen positieve gezondheid.

De drempel om je stem te laten horen in een wijk of buurt is voor veel mensen nog hoog, zeker in een gebied waar velen vroeger na de basisschool te horen kregen dat je van een dubbeltje toch nooit een kwartje kunt worden. Soms hebben mensen een duwtje nodig om uit een patroon van generaties te komen.

Op het moment dat je bijvoorbeeld geen baan hebt, heb je misschien het gevoel dat er geen behoefte aan je is. Wat maakt het uit, denk je dan: het leven is maar kort, voor ons is niet veel weggelegd, laten we die korte tijd dan maar ten volle benutten met pleziertjes op de korte termijn. Wat moeten wij met lange termijn welzijn. Laat ons roken, drinken, ongezond eten, daarvoor zijn we zelf immers verantwoordelijk! Wie bepaalt voor ons dat we dat moeten veranderen!

COLUMN
JOKE BAKKER

Maar stel dat blijkt, dat je WEL nodig bent, stel dat wat je in je mars hebt wel nuttig en nodig is, stel dat je die eigenschappen wel kunt en mag gebruiken? Zou het leven dan niet iets makkelijker worden? Dit alternatief wil de Bewonersraad aan haar bewoners bieden, klein, op postcodeniveau, samen met de initiatieven die er al zijn.

Dit willen we in beweging zetten. Eerst tot 2023, want dan loopt het programma af, maar ook daarna. De kracht van de bewoners uit de Veenkoloniën gaat daarvoor zorgen. ♦

MARGRITE
KALVERBOER

Kinderombudsvrouw

“Gemeentes zouden iemand met verstand van kinderen moeten betrekken bij de besluiten die ze nemen. Zorg er als overheid voor dat ouders van kinderen die in een achterstands-situatie zitten niet ieder jaar opnieuw alle aanvragen moeten invullen. Van velen wéét je al dat hun situatie niet zomaar verandert.

Kinderen leven in dit gebied vaker dan elders in armoede van generatie op generatie. Dat is landelijk niet de grootste groep van kinderen in armoede, maar deze groep vereist wel een andere aanpak: deze kinderen moet je perspectief bieden, laten zien dat het ook anders kan. Ouders die geen toekomstdromen hebben, kunnen dat hun kinderen vaak ook niet meegeven. Dat moeten anderen dus doen.” ♦

EEN GOEDE START VOOR DE VOLGENDE GENERATIE VEENKOLONIALEN

Een pas bevallen moeder vindt zichzelf de laatste tijd somber. Erg somber zelfs. In de Samen Zwanger-groep hebben ze het bij de verloskundige uitgebreid over hormoonwisselingen gehad en hoe je lichaam in de war kan zijn na een bevalling.

Maar dit voelt anders. Toch maar even naar de huisarts. En dan blijkt dat ze inderdaad richting een depressie schuift. “Ze herkende zelf dat het anders was en ze vertrouwde het niet. Nu was ze er op tijd bij.” Paul Asbreuk ziet dat de moedergroepen van Samen Zwanger effect hebben. Hij is er trots op. “Anders was deze jonge moeder misschien in een depressie geraakt en was daarna pas hulp in het gezin gekomen. Dat heeft ze nu zelf voorkomen.”

Door meer aandacht voor preventie heeft Goede Start kwetsbare gezinnen eerder in beeld en kunnen ook zij een goede start krijgen. Volgens Anita Bats, die de opleiding Ervaringsdeskundige Armoede en Sociale Uitsluiting volgt en in het social team van Menterwolde zit, geeft

Goede Start deelnemers het vertrouwen om moeilijke situaties bespreekbaar te maken en elkaar daarin te kunnen ondersteunen en motiveren. “Het belangrijkste aan Goede Start is dat er naar alle aspecten van de levensloop gekeken wordt. Er worden trajecten voor kwetsbare gezinnen opgestart en daarop wordt de hulpverlening aangepast. Zo kan het gezin gaan groeien in hun eigen kracht.”

Tamara Dickhoff, opgeleide Ervaringsdeskundige en vrijwilliger bij Goede Start, vindt het doorbreken van generatiearmoede heel belangrijk. Ze probeert de stem van kwetsbare gezinnen te vertegenwoordigen. “Je hebt geld nodig om te kunnen leven, maar niet om gelukkig te zijn.” Om een generatie te veranderen heb je een generatie de tijd nodig, dat gaat niet van de ene op de andere dag. Dat wordt ook benadrukt tijdens contact met onder andere gemeenten en zorginstellingen. “Je moet telkens benoemen dat wanneer je een verandering teweeg wilt brengen, je dit een generatie lang moet kunnen waarborgen”, aldus Tamara Dickhoff.

Als professionals in de zorg kan je heel veel praten over een gezin dat ondersteuning nodig heeft. Gelukkig zie je steeds meer dat het gesprek met het gezin aan de eigen keukentafel gebeurt, en dat ze daarna de goede ondersteuning op maat krijgen. Zo werken we toe naar een toekomst waar een goede start voor iedereen vanzelfsprekend is. ♦

“Om een generatie te veranderen heb je een generatie de tijd nodig, dat gaat niet van de ene op de andere dag.”

TAALKANS

Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en taal worden door de inzet van onder andere taalcoaches en taalvrijwilligers geholpen. Met het accent op gezondheidsvaardigheden richt Taalkans zich op het snel en duurzaam aanpakken van laaggeletterdheid. ♦

OVERZICHT VAN ACTIVITEITEN

01

AA EN HUNZE

FunFitPit, Gezond Scoren, Ruimte voor de Toekomst, Kracht van de Veenkoloniën, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Dorpscoöperatie Gasselternijveen, Taalkans, Goede Start, Healthcoin

02

BORGER-ODOORN

Gezond Scoren, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Taalkans, Goede Start

03

COEVORDEN

Sterk uit Armoede, Shared Savings experiment, Taalkans, Goede Start, Healthcoin

04

EMMEN

Ruimte voor de Toekomst, Kracht van de Veenkoloniën, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Taalkans & Voel je Goed, Goede Start & thema aanpak gezond gewicht

05

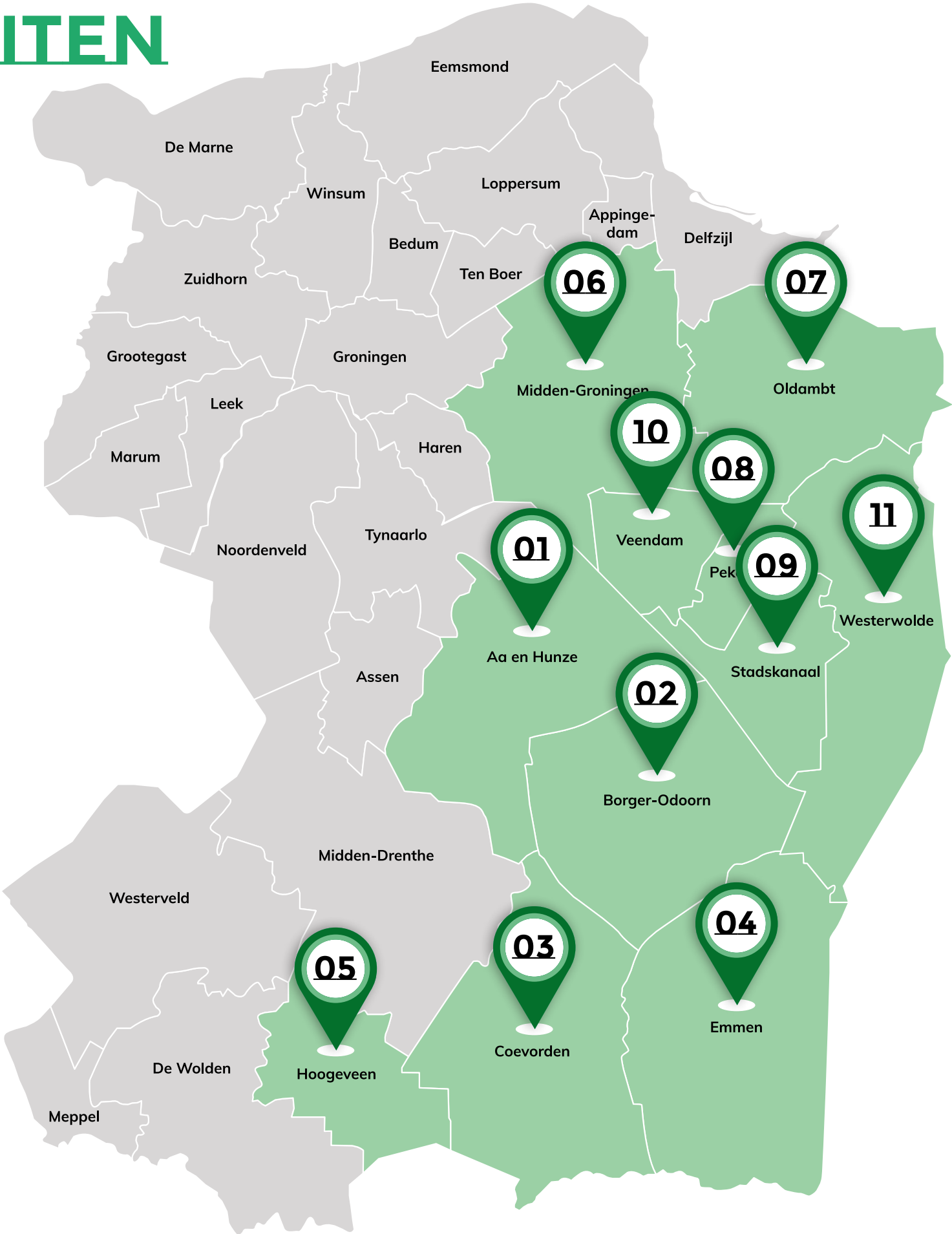
HOOGVEEEN

Sterk uit Armoede, Shared Savings experiment, Taalkans & Voel je Goed, Goede Start & thema gezondheidsvaardigheden

06

MIDDEN-GRONINGEN

Gezond Scoren, Kracht van de Veenkoloniën, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Dorp van de Toekomst, Taalkans & Voel je Goed, Goede Start & thema mobility mentoring, Healthcoin

07

OLDAMBT

Jongeren aan Zet, Gezond Scoren, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Dorp van de Toekomst, Taalkans, Goede Start

08

PEKELA

Gezond Scoren, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Taalkans & Voel je Goed, Goede Start, Gezondheidsmakelaar, Eetpunt Pekela

09

STADSKANAAL

Healthcoin, Gezond Scoren, Kracht van de Veenkoloniën, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Dorp van de Toekomst, Taalkans, Goede Start & thema aanpak rookvrije generatie

10

VEENDAM

Gezond Scoren, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Taalkans & Voel je Goed, Goede Start, Gezondheidsmakelaar

11

WESTERWOLDE

Jongeren aan Zet, Gezond Scoren, Kracht van de Veenkoloniën, Spil Even Buurten, Sterk uit Armoede, Alliantie van Kracht, Ruimte voor de Toekomst, Taalkans, Goede Start

GEZONDERE KLASSEN EN DOCENTEN MET BEHULP VAN HEALTHCOINS

PAULIEN HIETBRINK (NOORDERPOORT) EN MARCEL LEEGTE (UBBO EMMIUS) SPELEN EEN POTJE BASKETBAL MET MIKE VAN HOLSTEIJN (HEALTHCOIN)

Gezond gedrag belonen, dat is de in- steek van project Healthcoin. Via een app wordt gezond gedrag beloond met digitale munten, Healthcoins.

Dennis Knecht is docent Zorg & Welzijn aan het Noorderpoort in Stadskanaal. Hij probeert Healthcoin te integreren in zijn lessen. “Ik vind het geweldig om met digitale middelen leerlingen inzicht te geven in hun gedrag wat betreft vitaal burgerschap. Ik had niet verwacht dat het zo’n succes zou worden. De leerlingen

vinden het erg leuk om met de stappen- teller aan de slag te gaan en bestellen met digitale munten gezonde lunches op school. Het is heel tof dat je met de MiFit die we gebruiken om de stap- pen te tellen en andere functies bij te houden meer inzicht krijgt in je beweeg- en slaappatroon.” Dennis merkt ook al gedragsverandering bij de leerlingen. “Ze willen hun doelen behalen omdat het competitief is. Normaal zijn ze minder bezig met doelen rondom bewegen. De directrice van het Noorderpoort,

Paulien Hietbrink, zag allerlei mogelijk- heden toen ze hoorde over het project. “Ik zocht direct ruimte om dit te integre- ren op onze gezonde school. Juist in de Veenkoloniën moet je je hard inzetten voor gezondheid.” Niet alleen de leer- lingen, maar ook het personeel spaart Healthcoins via de app. “Collega’s gaan vaker samen een rondje lopen, zelfs over- leg vindt al wandelend plaats.” De zoektocht naar de beste beloningen is nog geen gelopen koers. “Meer gezond-

heidsgerichte beloningen of korting op een zorgverzekering of iets dergelijks, dat zouden mooie beloningen zijn”, volgens Dennis Knecht. Enthousiasme en doorzettingsvermogen zijn volgens Paulien Hietbrink belangrijk bij een nieuwe beweging als Healthcoin. “Er is een lange adem nodig om gedrag te veranderen en zonder enthousias- te studenten en docent gaat het niet werken.” ♦

MEER PREVENTIE VOOR EEN BETERE GEZONDHEID

Als je Shared Savings vertaalt naar het Nederlands krijg je “gedeelde besparingen”, maar wat betekent dat? Het gaat over drie dingen: Hoe zor- gen we dat inwoners zo lang mogelijk gezond blijven, met beter passende en preventieve zorg, waardoor de kosten minder hard stijgen? Door de besparingen die ontstaan kan preven- tie gefinancierd worden en stijgt de premie minder snel. Zorgaanbieders, verzekeraars en gemeenten maken hier samen afspraken over.

Jan Willem Ek, huisarts in Coevorden, zegt hierover: “Shared Savings is een middel, maar geen doel. Om een voor- beeld te geven van hoe het werkt: Ik weet dat steeds meer mensen in mijn praktijk diabetes zullen ontwikkelen. Ik weet dus ook dat de kosten voor deze patiënten zullen toenemen. Door in te zetten op preventie en andere organisatie van zorg kun je deze zorgkosten deels voorkomen.

Het geld dat deze besparingen oplevert kan je investeren in preventie en innovatie. Eenmaal op gang is het een proces dat zichzelf in stand houdt.” Projectleider Jurriaan Pröpper vult aan: “Als je lo- kaal in wijken, dorpen en gemeenten domein-overstijgend samenwerkt en persoonlijk en preventief maatwerk levert, zal de vitaliteit en gezondheid van mensen verbeteren. Als gevolg bespaar je zorgkosten. Want geld dat niet nodig is om mensen beter te maken, kan je inves- teren in het voorkómen van gezondheids- problemen. Zolang de vraag echter stijgt moeten gemeenten uit twee kwaden kiezen: bezuinigen we op zorg of bijvoor- beeld op het zwembad of bibliotheek? Het zou mooi zijn als er geen extra zorggeld meer nodig is, omdat mensen gezonder blijven en dat geld ingezet kan worden voor een zwembad of bibliotheek. Boven- dien worden de inwoners van zwemmen ook weer gezonder en van lezen zelfred- zamer en inzetbaarder voor werk.” ♦

ERITS ALBERTS

Voorzitter van de stuurgroep Kans voor de Veenkoloniën

“Gedragsverandering duurt lang. Je moet tijd nemen om gewoonten die van generatie op generatie zijn over- gedragen te veranderen. Het verbod op roken op schoolpleinen laat zien dat het kan: In dorps- en buurthuizen komt een strak rookbeleid en dat is inmiddels normaal. Je hebt een over- heid nodig die dat soort besluiten durft te nemen. En een overheid die succes- volle projecten overneemt in beleid.

Straks is Kans voor de Veenkoloniën afgelopen. Dan moet je niet bang zijn dat alle projecten stoppen omdat er geen geld meer voor is. Het is juist de bedoeling dat er nu samenwerkingen ontstaan die worden overgenomen in beleid. Ik ben er van overtuigd dat er ook dan nog belangstelling is van de private en publieke wereld, provincies en het ministerie van VWS om die te blijven ondersteunen.” ♦

TAALHELD PETRA GROEN DRAAGT HAAR EERSTE GEDICHT VOOR

JE KUNT HET VERSCHIL MAKEN

Marian Kiewiet coördineert Het Taalhuis in Pekela en is eerder werkzaam geweest bij het Taalhuis in Oldambt. Bij Het Taalhuis kun je terecht om beter te leren lezen, schrijven en rekenen.

“Mensen echt helpen werkt motiverend, jij kunt het verschil maken. Door hulp van vrijwilligers kunnen deelnemers bijvoorbeeld een stap richting een opleiding zetten. En ze weten hoe ze iets op moeten zoeken. Ieder werkt op zijn eigen niveau en er is respect voor elkaar. De vrijwilligers

doen het uit liefde; je ziet vriendschappen ontstaan. Deelnemers worden meer zelfredzaam. Petra Groen is hier een goed voorbeeld van. Zij is met hulp van vrijwilligers uit de Bijstand gekomen en zelfs taalheld van de provincie Groningen geworden. Ze heeft geleerd om een goede brief te schrijven en een sollicitatiegesprek te voeren. Ze heeft nu zelfs geen hulp meer nodig bij haar administratie. De wereld om de deelnemers heen wordt groter. Dat is ontzettend mooi om te zien, juist met volwassenen.” ♦

FUNFITPIT

Op 13 februari 2018 werden tijdens de finale van FunFitPit op het Dr. Nassau College in Gieten drie prijzen uitgereikt. Team 'Healthy Life' won de prijs voor meeste publiciteit, team '(On)gezond' ontving de prijs voor beste resultaat en de publieksprijs ging naar team 'Gezond niet Rond'. ♦

DORP VAN DE TOEKOMST

Finale van Dorp van de Toekomst op 28 juni 2018 in Winschoten. De kinderen presenteerden hun plannen op het gebied van wonen, vervoer, energie en voorzieningen aan de vierkoppige jury. Het winnende team bouwde een prototype van een brug die zelf elektriciteit opwekt. ♦

MET DATA VOORROORDELEN OVER DE VEENKOLONIËN TE LIJF

Professor Gerjan Navis is internist-nefroloog in het UMCG en hoogleraar Voeding in de Geneeskunde bij de RUG. Ze legt uit waarom het belangrijk is dat de wetenschap zich bezighoudt met Kans voor de Veenkoloniën.

“Het UMCG is geen instelling die op afstand wil staan. Wij vinden het belangrijk om onderzoek voor en met de regio te doen. Als het over gezondheid gaat wordt er vaak maar een enkel probleem in kaart gebracht, met het idee dat we daar even een quick fix voor gaan regelen. “Er zijn te veel dikke mensen en dat gaan we oplossen door hun te vertellen hoe ze moeten afvallen.” Een gezonde leefstijl vraagt een andere aanpak.

Vanuit de medische stand zijn we gewend om te werken met richtlijnen: over gezonde voeding, richtlijnen voor diabetes, voor nierpatiënten. In de preventie is er daardoor veel eenrichtingsverkeer, zonder dat je je erin verdiept

wie je voor je hebt. Maar mensen zijn niet allemaal gelijk en het is dus geen wonder dat dat niet goed werkt.

Bij die verschillen tussen mensen speelt ook een rol waar je vandaan komt. Wij vinden daarom dat je veel meer naar regionale verschillen in gezondheid en leefstijl moet kijken, samen met de bewoners. Kans voor de Veenkoloniën is daarbij ontzettend belangrijk. Bewoners organiseren zich, bottom up. Dat gaat dan verder dan met elkaar een borrel nemen of koffiedrinken. Er ontstaan echt inhoudelijke aanspreekpunten en ontmoetingsplekken om met bewoners over het gebied te spreken.

Als je een keer het stigma 'probleemgebied' hebt dan kom je daar niet meer van af. In de wetenschap moet je onderbouwen wat je zegt, met getallen komen, meten, wegen en niet zomaar iets roepen. We laten met onze getallen zien dat vooroordelen over de Veenkoloniën helemaal niet kloppen. Getallen gaan niet uit van een stigma. Dus als mensen zeggen dat er minder zorgkosten zouden worden

gemaakt als de bewoners van de Veenkoloniën maar gezonder zouden leven, laten wij zien dat dat veel te simpel is, en in feite stigmatiserend.

Die verschillen in gewicht vinden wij ook terug, maar dat matcht niet één-op-één met verschillen in leefstijl. Ook vinden we regionale verschillen in gezondheidsklachten, maar alweer is het plaatje genuanceerder: over sommige zaken wordt in de Veenkoloniën juist veel minder geklaagd.

Ik probeer die inzichten te gebruiken als een soort anti-vooroordeel-therapie voor iedereen die van buitenaf roept dat ze weten hoe de mensen in het gebied het beter kunnen doen. Verdiep je nou eens eerst; dat is mijn boodschap die gericht is op de professionals met al hun goede bedoelingen en zekerheden.

Wetenschap kan helpen om de kracht van een gebied in maat en getal uit te drukken. We hebben bijvoorbeeld aan mensen gevraagd of ze de afgelopen week nog

GERJAN NAVIS

ergens trots op zijn geweest. Dan knalt het gebied rondom Emmen er in positieve zin uit. Dat laat iets zien over trots en zelfbewustzijn.

Ik wil de Lifelinesdata teruggeven aan de mensen uit het gebied: aan de bewoners vragen wat zij willen. Kunnen zij ons helpen om datgene te onderzoeken wat voor hen relevant is? Dit is de volgende stap.” ♦

DORPSCOÖPERATIE GASSELTERNIJVEEN: “INWONERS DIE HULP NODIG HEBBEN, WETEN ONS TE VINDEN”

Al bijna 40 jaar woont hij er, in het Drentse Gasselternijveen. Een rustige man met hart voor zijn dorp, dat is Piet Wolters. Piet is voorzitter van de Dorpscoöperatie Gasselternijveen.

Die is eind 2017 opgericht met als locatie het multifunctioneel centrum De Spil. Inmiddels zijn er al twee doelen behaald. Zo is de Huiskamer geopend: een dagopvang voor een groep van 25 kwetsbare ouderen voor drie ochtenden in de week. En bewoners kunnen bij het Dorpsloket terecht. Maar daarmee zijn ze er nog niet, vindt Piet Wolters.

“De visie van de Dorpscoöperatie is het in stand houden of zelfs bevorderen van de leefbaarheid in het dorp,” vertelt Piet Wolters. Gasselternijveen energie-neutraal krijgen, een vervoersbus regelen voor De Huiskamer en ouderen-huisvesting realiseren, staan nu op de agenda. Een belangrijke succesfactor is volgens Piet de inzet en volharding van een groep vrijwilligers. Maar je hebt ook een paar kartrekkers nodig. In Gasselternijveen is daaraan geen gebrek. “Samen juttten we elkaar op, we hebben een hele groep.” Wolters heeft advies voor mensen die een vergelijkbaar initiatief in hun eigen omgeving willen starten. “De behoefte peilen is heel belangrijk, je kunt mensen niet iets aanpraten. Je doet het voor de mensen. Door hen te vragen naar hun behoeftes creëer je ook verwachtingen. Dat is voor mij een stok achter de deur.”

Coördinatrice Carla IJntema begeleidt De Huiskamer, doet huisbezoeken en heeft een werkgroep tegen eenzaamheid. “De kracht van de Dorpscoöperatie is het gezamenlijke bestuur: mensen die staan voor de vraag van de bewoners. De oprichting van de coöperatie zorgt voor

een positieve flow in het dorp.” Nieuwe ideeën voor de coöperatie halen Piet en Carla overal vandaan, ze proberen steeds te bedenken hoe ze anderen kunnen betrekken. “Het draagvlak in het dorp is dik in orde”, aldus Piet Wolters. “Er wonen ook jonge gezinnen in het dorp, die hebben ons nu niet nodig. De inwoners die hulp kunnen gebruiken weten ons te vinden, dat is het belangrijkste.” ♦

PIET WOLTERS HELPT TWEE DAMES NA EEN OCHTEND IN DE HUISKAMER DE AUTO IN OM ZE VERVOLGENS NAAR HUIS TE BRENGEN

AGNES WOLBERT

Directeur NVVE, als Tweede Kamerlid PvdA in 2014 indiener van het amendement Kans voor de Veenkoloniën

“Ik wil graag iets doen aan de kansenongelijkheid, maar wel voor een lange periode. Als het stopt na twee jaar is het weggegooid geld. Iedereen die zich verdiept in sociaal-economische gezondheidsverschillen weet dat een enorm projectencarroussel optuigen het ergste is wat je kan doen. Dat gebeurde vaak in het verleden: een mooi project, iedereen enthousiast, en dan is het geld op en valt het weer stil. Dat leidt tot een enorme projectenmoeheid, niemand wil meedoen en het heeft dus geen effect.

Dat voorkom je door enorme focus te hebben op wat je wel doet en wat je niet doet. In de Veenkoloniën is bijvoorbeeld het aantal mensen met Diabetes type 2 enorm veel hoger dan in de rest van Nederland. Je moet inzetten op projecten die scoren op het terugbrengen van dat aantal patiënten. Want dat levert gezondheidswinst op. Voorwaarde is dat je daarvoor bewezen effectieve methodes inzet. En het geld dat je bespaart moet meteen weer worden ingezet in de Veenkoloniën, de Shared Savings.” ♦

WAT GEBEURT ER NOG MEER IN DE VEENKOLONIALE GEMEENTEN?

Niet alleen Kans voor de Veenkoloniën heeft als doel gezondheidswinst in Veenkoloniale gemeenten te behalen en zich in te zetten voor de inwoners. In het gebied zijn er veel meer initiatieven, ondernemers en onderwijsinstellingen die zich inzetten voor verbetering van de gezondheid, leefomgeving en het welzijn van de inwoners.

Zo is er het programma Jong Leren Eten, waarin ministeries (LNV, VWS en OCW), provincies, onderwijs en maatschappelijke organisaties samenwerken om kinderen van 0 tot 18 jaar te leren gezonde en duurzame keuzes te maken. Jong Leren Eten wil onder andere dat elke basisschool in 2020 activiteiten aanbiedt als moestuinieren, kooklessen en voedsel gerelateerde bedrijfsbezoeken, om de gezonde leefstijl van kinderen en jongeren te bevorderen.

Perspectief Groningen 2025 wil Groningen slim, duurzaam en flexibel inrichten, zodat er nieuwe perspectieven ontstaan voor inwoners en ondernemers.

Netwerkorganisatie Sportplein Groningen wil in de provincie Groningen via samenwerken in een netwerk ervoor zorgen dat sport en bewegen meer een plek vindt in het dagelijks leven. De kracht van sport en bewegen kan volgens hen bijdragen aan maatschappelijke uitdagingen op gebied van gezondheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Zo wil Sportplein Groningen bewegen in openbare ruimtes bevorderen door ervoor te zorgen dat scholen, maar ook buurtbewoners gebruik kunnen maken van sportparken in de wijken.

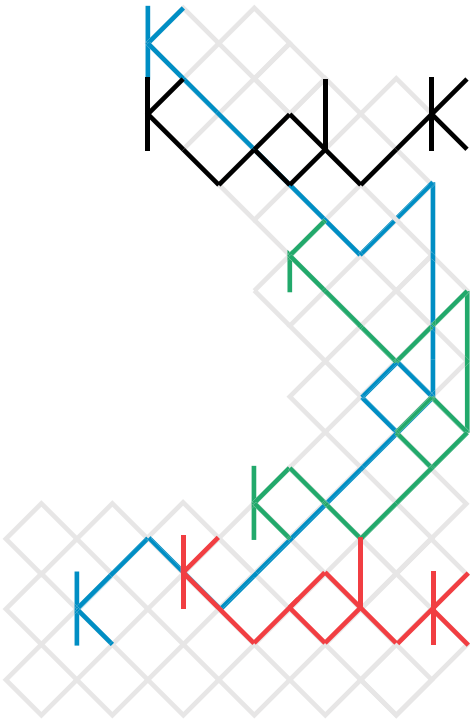
Man Made Blue Zones ambieert om de regio Noord Nederland als één van de meest gezonde zones aan de zes bestaande blue zones gebieden toe te voegen.

In Drenthe gezond, het deelprogramma van Drenthe Beweegt, wordt verbinding gezocht tussen verschillende gezondheidsprogramma's. Het doel is de kennis en het netwerk optimaal te gebruiken om gezondheidsachterstanden in Drenthe te verkleinen. Drenthe gezond zet zich maximaal in om in-

woners zo gezond mogelijk te laten opgroeien en ouder te laten worden. Drenthe Positief Gezond is een mooie ambitie. Drenthe gezond wil (in samenwerking met o.a. Jong Leren Eten) onder meer kindermenu's in restaurants gezonder maken. Hierover laten zij basisscholen meedenken in een wedstrijd: Kindermenu 2.0.

Het Nationaal Programma Groningen wil als 'lerend' programma leefbaarheid en economie versterken vanuit drie pijlers: duurzame energie, kracht en trots en economie en arbeidsmarkt.

Hiermee is de lijst nog lang niet compleet. Er zijn nog veel meer initiatieven die ook bijdragen aan het vergroten van welzijn en gezondheid van de inwoners van de Veenkoloniën. Kans voor de Veenkoloniën is altijd op zoek naar verbindingen met (bestaande) initiatieven rondom gezondheid. Neem dus gerust contact met ons op via info@kvdk.nl. ♦

ALLIANTIE VAN KRACHT

Intergenerationele armoede wordt aangepakt in de Veenkoloniën

Door samen te werken, kennis te delen, informatie te verstrekken en te verbinden wordt intergenerationele armoede aangepakt onder andere door leerkringen van professionals te vormen. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan naar overerfbare armoede in de Veenkoloniën. ♦

DORPS- COÖPERATIE GASSELTERNIJVEEN

Bewoners zetten zich samen in voor de toekomst van hun dorp

Door grote betrokkenheid van inwoners worden nieuwe (sociale) voorzieningen gerealiseerd in het dorp, om de leefbaarheid te behouden en te verbeteren voor alle inwoners. Met de oprichting van een dagopvang voor kwetsbare ouderen en het realiseren van een Dorpsloket zijn de eerste stappen gezet. ♦

DORP VAN DE TOEKOMST

Kinderen bedenken hun eigen dorp van de toekomst

Basisschoolkinderen in verschillende gemeenten worden aan het denken gezet over de toekomst van hun eigen leefomgeving en mogen deze toekomst ook concreet vormgeven. De groep met het beste zelfgebouwde ontwerp wint een mooie prijs. ♦

FUNFITPIT

Jongeren in actie voor een gezondere leefstijl

Middelbare scholieren gaan de strijd met elkaar aan en worden in beweging gezet om campagnes te ontwikkelen die een gezonde leefstijl bevorderen. Ze kiezen zelf een onderwerp en gaan daarmee aan de slag. Er worden prijzen uitgereikt voor de meeste publiciteit, beste resultaat en publieksfavoriet. ♦

GOEDE START

De toekomstige generatie inwoners van de Veenkoloniën een goede start geven

Door meer aandacht voor preventie, kwetsbare gezinnen eerder in beeld te hebben en meer samenhang te creëren binnen en tussen verschillende zorgpartners, wordt ook aan kwetsbare gezinnen een goede start geboden. ♦

GEZOND SCOREN

Kinderen aanzetten tot het maken van gezonde leefstijlkeuzes

Via verschillende gezondheidsthema's zoals ontbijten, geluk, en slapen worden basisschoolleerlingen bewust gemaakt van gezond gedrag. Voetballers van FC Groningen spelen een hoofdrol in de filmpjes die de kinderen te zien krijgen. ♦

HEALTHCOIN

Gezond leven lonend maken

Jongeren worden aangespoord om gezond gedrag te vertonen, waarmee ze healthcoins kunnen verdienen in een app. Deze healthcoins kunnen leuke kortingen en prijzen opleveren die in de regio besteed kunnen worden. ♦

JONGEREN AAN ZET

Jongeren begeleiden naar zelfredzaamheid en arbeid

Jongeren met meervoudige problematiek worden door middel van intensieve, individuele trajecten begeleid naar zelfredzaamheid en arbeid. Hiervoor worden samen met de jongeren ontwikkeldoelen opgesteld. Tevens wordt op basis van opgedane ervaringen een overdraagbare methodiekbeschrijving gemaakt. ♦

KRACHT VAN DE VEENKOLONIËN

Bewoners krijgen meer zeggenschap over hun eigen leefomgeving

Deze werkgroep biedt een platform voor bewonersinitiatieven in de Veenkoloniën. Bewoners worden uitgedaagd verantwoordelijkheid te nemen en te dragen voor hun eigen gezondheid en omgeving. Dit betekent eigenaarschap creëren, talenten gebruiken, trots op eigen omgeving verzilveren en successen delen. Dit is één van de belangrijkste sleutels tot het verkleinen van gezondheidsverschillen. ♦

RUIMTE VOOR DE TOEKOMST

Inwoners enthousiasmeren om nieuwe ruimtes te creëren en de positieve gezondheid te bevorderen

Bijdragen aan het concept positieve gezondheid door activiteiten op te zetten, en zorgvragen verminderen door preventieve vrijwillige inzet, zoals burenhulp en versterking van het verenigingsleven. Dit project heeft tevens de basis gelegd voor Kracht van de Veenkoloniën. ♦

SHARED SAVINGS EXPERIMENT

Inwoners zo lang mogelijk gezond houden door 'gedeelde besparing'

Zorgaanbieders, verzekeraars en gemeenten maken afspraken over de gezondheid van inwoners en zetten stevig in op preventie. Hoe kunnen inwoners zo lang mogelijk gezond blijven, de beste zorg krijgen en de kosten in de hand worden gehouden. ♦

SPIL, EVEN BUURTEN

Samen in en met de buurt eenzaamheid van ouderen aanpakken

Door inzet van een zichtbare 'spil' in het dorp worden signalen van eenzaamheid of kwetsbaarheid bij ouderen eerder en beter opgevangen. Daarna wordt gewerkt aan het opbouwen van meer sociale contacten om zo eenzaamheid bij ouderen te verminderen. ♦

STERK UIT ARMOEDE

Inzet van ervaringsdeskundigen om generatiearmoede te doorbreken

Het doorbreken van generatiearmoede en sociale uitsluiting samen met de mensen die het betreffen, door ervaringsdeskundigen in te zetten die de opleiding 'Ervaringsdeskundige in Armoede en Sociale Uitsluiting' hebben afgerond. Het doel is om in elke gemeente een opgeleide ervaringsdeskundige in te zetten. ♦

TAALKANS

Laaggeletterdheid aanpakken in de Veenkoloniën

Door inzet van vrijwilligers en taaltrajecten worden mensen geholpen om beter te leren lezen, schrijven en rekenen. In alle Veenkoloniale gemeenten zijn door deze impuls versneld Taalhuizen geopend en via het traject Voel je Goed! wordt in begrijpelijke taal gewerkt aan een gezonder gewicht. ♦